

قبل از فحاشی، قانون را بخوانید

استادمان در دانشگاه انواع ادبی را درس می‌داد، همه مباحث را که به پایان رساند، خندید و گفت: البته غافل نشوید از این که ادبیات فارسی یک موضوع جالب دیگر هم دارد که چندان به آن پرداخته نشده است.

از قدیم زبان سرخ، متهم ردیف اول بسیاری از جرم‌ها بوده است. امروز نیز کم نیستند جرم‌هایی که به زبان سرخ منتسب هستند. در این میان بعضی جرم‌ها از کجروی زبان می‌خیزند: فحاشی. مهم‌تر آن که طبقه‌بندی فحش نیز میان اعمال جرم‌انگاری شده بی‌نظیر است. فحش‌ها در قانون مجازات ایران درجات و سطوح مختلف و متفاوتی دارند.

مهم‌ترین ناسزای جرم‌انگاری شده قذف (به فتح ق و سکون ذ) است. با مسامحه می‌توان گفت قذف برابر نهاد فقهی فحش ناموسی است. مذموم و ناپسندیده بودن این عمل تا جایی است که از دیرباز به عنوان یکی از حدود و در ردیف جرائمی نظیر زنا، لواط، قتل عمد و نوشیدن مشروبات الکلی قرار گرفته است. حدود جرائمی هستند که مجازات آن براساس کتاب یا سنت تعیین شده و غیرقابل تغییر است. قانون مجازات می‌گوید: #171«قذف عبارت است از نسبت دادن زنا یا لواط به شخص دیگر هرچند مرده باشد.«

قذف اگرچه از حدود الهی به شمار می‌رود، اما برخی قواعدش با دیگر جرائم از این دست متفاوت است. مثلاً اگر قذف شخصی، متضمن دشنام دیگری باشد، مرتکب به مجازات هر دو جرم محکوم خواهد شد. همین‌طور اگرچه قذف از حدودی است که از شرایط پیگیری آن، اعلام جرم شاکی خصوصی بوده و با گذشت هم او روند رسیدگی قضایی متوقف می‌شود، اما برخلاف بعضی دیگر از حدود، مجرم نمی‌تواند با توبه از بار مسئولیت کیفری‌اش خالی کند. همین‌طور اگرچه اصولاً در حدود با صرف وجود شبهه در ارتکاب جرم یا شرایط مسئولیت مجرم، مجازات ساقط می‌شود، اما قذف از جمله حدهای مستثنا از این قاعده است.

تنها گفتن فحشی که متضمن نسبت ناموسی ناروا باشد، قذف نیست. قانون می‌گوید چنانچه افرادی نزد مراجع قضایی به عنوان شاهد زنا یا لواط دیگران حاضر شوند، اما شهادت آنها مستند به مشاهده نباشد یا تعدادشان به حدنصاب لازم برای شهادت نرسد، عمل آنها نیز قذف و مستوجب مجازات 80 ضربه شلاق خواهد بود. نکته پایانی آن که قذف محدود به گفتن فحش ناموسی نیست، نوشتن آن یا درج الکترونیک (نظیر انتشار در اینترنت یا ارسال ایمیل) نیز طبق قانون جدید مجازات اسلامی جرم انگاشته شده است.

یکی دیگر از فحش‌های قانون‌انگاری شده، افتراست. با این حال افترا به نسبت ناسزایی محترمانه‌تر به شمار می‌رود و در عین حال، عمق جریحه دار کردن عفت عمومی در آن به مراتب پایین‌تر است. افترا در فصل بیست و هفتم کتاب تعزیرات و در کنار توهین و هتک حرمت آورده شده است. افترا نسبت دادن عمل خلاف قانون و جرم به دیگران است، به نحوی که مفتی و تهمت زنده نتواند آن را اثبات کند. اگر افترا، متضمن قذف نباشد، مرتکب ممکن است به یک ماه تا یک سال حبس یا یک تا 74 ضربه شلاق محکوم شود. بعضی از انواع فحش‌ها و ناسزاهایی که در کوچه و خیابان رد و بدل می‌شود، ممکن است متضمن افترا باشد. اگر کسی به دیگری نسبت دزدی دهد و نتواند دزدی او را وفق قانون ثابت کند، مسلماً مفتی خواهد بود.

هجو، یکی دیگر از اقسام توهین‌ها به شمار می‌رود. این گونه ادبی، اگرچه در ادبیات رسمی حذف شده، اما هنوز در ادبیات کوچه و بازار رواج دارد و گاه به عنوان فحش در زبان عامه مردم جاری می‌شود. قانون می‌گوید: #171«هر کس با نظم یا نثر یا به صورت کتبی یا شفاهی کسی را هجو کند یا هجویه را منتشر نماید، به حبس از یک تا شش ماه محکوم می‌شود.«

فصل پانزدهم با عنوان هتك حرمت اشخاص به صورت خاص به آنچه همه به عنوان فحش می شناسیم پرداخته است. قانون می گوید: #171؛ توهین به افراد از قبیل فحاشی و استعمال الفاظ رکیک چنانچه موجب حد قذف نباشد، به مجازات شلاق تا 74 ضربه یا 50 هزار ریال تا یک میلیون ریال جزای نقدی خواهد بود.؛ توهین البته فقط در فحاشی خلاصه نمی شود، اعمالی نظیر هل دادن اگر منجر به ضرب و جرح نشوند نیز در نوع خود توهین به شمار می رود.

باید دانست توهین به برخی مقامات و اشخاص نظیر وکلای دادگستری، شهردار، روسای قوای سه گانه، معاونان رئیس جمهور و وزراء، نمایندگان مجلس شورای اسلامی، اعضای شورای نگهبان، قضات، اعضای دیوان محاسبات یا کارمندان دولتی در حین انجام وظیفه نیز به صورت خاص جرم انگاری شده و سه تا شش ماه حبس یا 50 هزار تا یک میلیون ریال جزای نقدی خواهد داشت.

برخی از اقشار اجتماعی به دلیل ارزش های فرهنگی جامعه در قانون مجازات اسلامی مورد حمایت ویژه ای در مقابل فحش و ناسزا قرار گرفته اند. در فصل هفدهم کتاب تعزیرات قانون مجازات اسلامی، فحاشی و توهین به بانوان و اطفال در معابر عمومی، به صورت خاص جرم انگاری شده است. قانون می گوید: #171؛ هر کس در اماکن عمومی یا معابر، متعرض یا مزاحم اطفال یا زنان بشود یا با الفاظ و حرکات مخالف شئون و حیثیت به آنان توهین نماید به حبس از دو تا شش ماه و تا 74 ضربه شلاق محکوم خواهد شد.؛

محمد منصوری بروجنی / جام جم